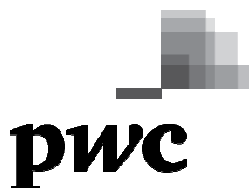

Gymnasiernes økonomiske vilkår

*En analyse af udvalgte økonomiske ud-
fordringer 2011-2015*

15. september 2011

Indholdsfortegnelse

Summary	3
De forventede økonomiske vilkår frem til 2015	6
<i>Finansloven og taxameterudviklingen</i>	<i>6</i>
Takstudviklingen for det enkelte gymnasium.....	7
Opsummering	8
<i>Udkantstilskud</i>	<i>8</i>
Opsummering	9
Elevudviklingen	10
Tilgang til de gymnasiale uddannelser.....	10
Ungdomsårgangenes udvikling	11
Opsummering	12
Analyse af årsrapporterne for 2010	13
<i>Resultatet 2010</i>	<i>13</i>
<i>Bygningskøbets indvirkning på resultatet for 2010</i>	<i>15</i>
Forudsætninger for køb af bygninger – betalingsevne modellen.....	15
Ejendomsskatter.....	16
Vedligeholdelse.....	16
Finansielle omkostninger.....	17
Samlet påvirkning på 2010	18
Opsummering	18
Sammensætningen af den langfristede gæld og renter	20
Lånesammensætning	20
Den fremadrettede rentekomkostning.....	20
Rentefølsomhed.....	20
Følsomhed for hele sektoren	21
Følsomhed for en enkelt skole.....	22
Opsummering	23
Scenarier for den økonomiske udvikling	24

Summary

I henhold til aftalebrev af 31. maj 2011 har vi udarbejdet efterfølgende analyse af gymnasierne økonomiske vilkår primært med fokus på en fremskrivning af den økonomiske udvikling til 2015, en vurdering af de demografiske forhold og endelig en analyse af 2010-regnskaberne, her specielt med vurdering af, hvilken indflydelse købet af bygningerne har haft på de realiserede resultater for 2010.

Ledelsen på det enkelte gymnasium kan benytte analysen som input i de strategiske og operationelle vurderinger om hvilke økonomiske udfordringer der er på det enkelte gymnasium.

Takstudviklingen

Takstudviklingen frem til 2015 indeholder et krav til effektivisering, en mindre reduktion af taxametre som følge af mere ambitiøs anvendelse af IT og bidrag til en omstillingsreserve for 2015. Samlet forventer vi, at et alment gymnasium fra 2010 til 2015 vil opleve et fald i statstilskuddet i faste 2010-priser på ca. 5,5 %. For et lille gymnasium med 500 årselever svarer det til en reduktion af statstilskuddet på DKK 2,1 mio., og for et stort gymnasium på 900 årselever svarer det til en reduktion på DKK 3,7 mio.

Elevudviklingen

Tilgangen til de almene gymnasier har i de seneste 10 år været stødt stigende som følge af væsentlig større ungdomsårgange, en fantastisk stor stigning i andelen af en ungdomsårgang der tager en almen gymnasial ungdomsuddannelse og som følge af, at flere går direkte fra 9. klasse til gymnasiet og ikke tager 10. klasse.

Antallet af 16-årige er på landsplan toppet i 2011. Over de næste 10 år må der imødeses en nedgang. Der er dog store regionale forskelle. Nogle steder vil der være et markant fald i ungdomsårgangene og enkelte steder en lille tilvækst i ungdomsårgangene.

Ændringer i aktiviteten kan give store udfordringer for en tilpasning af udgifterne. Enkelte gymnasier får dog afbødet virkningen som følge af regler om udkantstilskud.

Det økonomiske resultat for 2010

Det samlede resultat for gymnasierne i 2010 har været et relativt stort overskud – lidt over erhvervs-skolernes overskud og noget under de opnåede resultater for VUC og SOSU-skoler. Man skal i forhold til erhvervsskolerne erindre, at gymnasierne først er overgået til selveje i 2007, hvorfor de har behov for opbygning af en vis stødpudekapital.

Analysen er baseret på realiserede resultater for 2010, således som disse fremgår af Undervisningsministeriets regnskabsportal. Endvidere har vi indhentet yderligere oplysninger om bygningskøb, sammensætning af finansieringen og økonomiske forhold i betalingsvejemodellen hos 17 gymnasier.

Købet af bygningerne i 2010 har efter vores opfattelse haft en væsentlig indflydelse på resultatet for 2010. Gymnasierne er lovgivningsmæssigt fritaget for dækningsafgift, og en del kommuner har fritaget gymnasierne for ejendomsskat. De afholdte omkostninger til indvendig- og udvendig vedligeholdelse af ejendommene har for 2010 været lavere end de forudsatte omkostninger. Dette skyldes sikkert, at købet af bygningerne først er effektueret i løbet af 2010, og man skulle først i gang med udarbejdelse af en flerårig vedligeholdelsesplan. Endelig har det været muligt at finansiere bygningerne med en noget lavere rente end den forudsatte. Der kan dog hurtigt ske en stigning i renteniveauet, som fjerner denne gevinst.

I forhold til vurderingen af den økonomiske udvikling frem til 2015 er der taget udgangspunkt i det fremsatte finanslovsforslag for 2012, hvori er beskrevet forventet effekt frem til 2015. Vore beregninger, der er foretaget på baggrund heraf, er udarbejdet i 2010-priser for at kunne foretage en vurdering af udviklingen i forhold til senest aflagte regnskab for gymnasierne.

Ved at arbejde med udviklingen i faste priser har vi ikke foretaget en tilsvarende fremskrivning af den forventede udvikling i lønninger. Dels kendes den overenskomstmæssige udvikling ikke, dels kendes den forventede P/L-fremskrivning i finansloven for 2013 og frem ikke.

Netop udviklingen på af disse to områder er meget væsentlige for udviklingen i økonomien på de enkelte gymnasier. Såfremt lønsatser eller arbejdstidsaftalen medfører en større lønstigning end P/L reguleringen af taksterne, har gymnasierne en ekstra udfordring. Det er ledelsen på de enkelte gymnasier, der har ansvaret for at skabes en økonomisk sammenhængende drift, uanset om P/L-fremskrivningen eventuelt ikke står mål med de meromkostninger, der følger af resultatet af overenskomstforhandlingerne.

Antallet af lærere på aldersreduktion kan på det enkelte gymnasium have en væsentlig indflydelse på det fremtidige økonomiske råderum.

Vores beregninger er foretaget med udgangspunkt i modtagne oplysninger fra de 17 gymnasier, hvor vi har bedt om detailoplysninger, og vi har med en gennemsnitsbetragtning vurderet den samlede virkning for hele gymnasiesektoren.

Der vil derfor være en usikkerhed forbundet med tallene, men efter vores opfattelse ikke i den tendens, som tallene angiver, selvom undersøgelsen på ingen måde er videnskabelig.

Gymnasiernes udfordringer

På baggrund af den gennemførte analyse kan det konstateres, at gymnasiernes økonomiske udfordringer i årene fremover kan opstilles i følgende hovedpunkter:

- Hvilken indvirke har det på økonomien, at taxametrene frem til 2015 falder med 5,5 % i forhold til 2010?
 - o Hvorledes skal omkostningerne tilpasses, så der ikke fremadrettet generes underskud?
 - o Hvilke personalemæssige tiltag medfører denne nedgang i indtægtsgrundlag?
 - o Påvirker det klassekvotienterne og mulighederne for holddannelse?
- Hvordan er udviklingen i elevgrundlaget for gymnasiet, og hvilken udvikling forventes i søgefrekvensen til gymnasiet?
 - o hvad kan der gøres for fortsat at tiltrække elever (skal gymnasiet være en profilskole, ændre i udbuddet af studieretninger eller lignende?)
 - o Ligger gymnasiet i et område med forventet fald, stagnation eller lille stigning i elevtallet?
 - o Er der udefrakommende faktorer, der kan have påvirkning på søgningen, herunder elevernes mulighed for at komme til gymnasiet?
- Hvordan bliver gymnasiets økonomi påvirket af eventuelle ændringer i renteniveauet?
 - o Er realkreditbelåningen sammensat således, at renterisikoen er minimal?
 - o Hvilken sammenhæng er der mellem gælden og den likvide beholdning, og kan dette være medvirkende til en nedsættelse af renterisikoen?
- Hvordan er bygningernes stand og indretning?
 - o Er der fremtidig større vedligeholdelses-, ombygnings- og udbygningsprojekter?
 - o Lever bygningernes indretning op til fremtiden pædagogiske krav til uddannelsen?

Sammen med de økonomiske udfordringer, som vi anbefaler drøftet af gymnasiets bestyrelse med gymnasiets ledelse, vil det være naturligt samtidig at drøfte, hvilken påvirkning disse faktuelle økonomiske forhold skal have på skolens pædagogiske arbejde.

Disse to forhold går hånd i hånd og er medvirkende til at bestemme, hvilken kvalitet der ønskes i undervisningen, og hvilken dannelse der gives til de unge mennesker. Vigtige faktorer for udviklingen af det unge menneske, deres gennemførelse af uddannelsen og dermed basis for et videre uddannelsesforløb.

Til brug for inspiration for disse drøftelser har vi afslutningsvist i denne analyse opstillet scenarier for den økonomiske udvikling på gymnasier af forskellig størrelse og med forskellige forventninger til udviklingen i årselevtallet.

Afslutning

Vi håber med denne analyse at have udfordret og givet input til de enkelte gymnasiers ledelse og bestyrelser i forhold til de drøftelser, der foregår omkring fremtiden og udviklingen af de enkelte gymnasier.

Med venlig hilsen

Niels Villadsen
statsautoriseret revisor

Henrik Eeg Knudsen
statsautoriseret revisor

De forventede økonomiske vilkår frem til 2015

Finansloven og taxameterudviklingen

Den 24. august 2011 fremsatte den daværende regering sit forslag til finanslov for finansåret 2012. Nedenstående bemærkninger er udarbejdet med baggrund heri. Det vides ikke, hvorvidt det nye folketing vil ændre finansloven for de kommende år.

I forbindelse med finansloven for 2011 blev der vedtaget en engangsbesparelse på 1,5 % på taxametrene, og der har siden været usikkerhed om, hvorvidt denne besparelse ville blive tilbageført på finansloven for 2012. Ved fremsættelsen af finansloven kan det konstateres, at denne besparelse er ført tilbage ved en øgelse af taksterne for 2012 i forhold til 2011.

Endvidere var der i finansloven 2011 indarbejdet et effektiviseringspotentiale i de fremadrettede takster som følge af "Mere ambitiøs anvendelse af IT". Dette projekt er blevet justeret og dele af det udskudt.

De i finanslovsforslaget anførte fremskrivninger af taxametrene er med udgangspunkt i 2011 taksterne. På nuværende tidspunkt kender gymnasierne kun den samlede indtægt og resultat af deres drift for 2010. Vi har derfor foretaget en beregning af, hvilken udvikling der er i taxametrene i 2010-priser.

De 2010-priser, vi har taget udgangspunkt i, er satserne i henhold til takstkataloget nedsat med 1 %- besparelsen, der blev indført som engangsbesparelse og tillige reduceret med den vurderede gennemsnitlige effekt af reduktionen vedrørende barselsfonden pr. årselev.

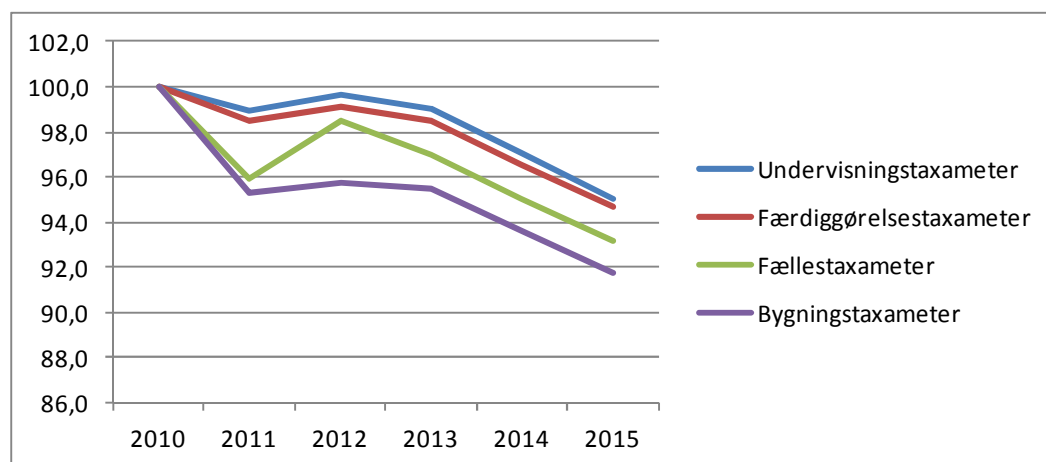
Som et eksempel er vist beregningen af undervisningstaxameteret for stx:

	2010	2011	2012
Undervisningstakst jf. finansloven	55.300	54.600	55.800
1 % reduktion som følge af genopretningsplanen	-553	0	0
Reduktion som følge af barselsfonden	-157	0	0
P/L regulering fra 2010 til 2011	0	-594	-594
P/L regulering fra 2011 til 2012	0	0	-825
Reel undervisningstakst for 2010	54.590	54.006	54.381

Med dette udgangspunkt er der følgende udvikling i taxametrene for stx i perioden 2010 til 2015:

Samlet oversigt over udviklingen i taxametre i forhold til 2010	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Samlet ændring i forhold til 2010	Procentuel ændring ift. 2010
Stx								
Undervisningstaxameter	54.590	54.006	54.381	54.060	52.980	51.900	-2.690	-4,9 %
Færdiggørelsestaxameter	13.959	13.749	13.839	13.749	13.474	13.213	-746	-5,3 %
Fællestaxameter	7.425	7.122	7.311	7.200	7.058	6.915	-510	-6,9 %
Bygningstaxameter	8.613	8.210	8.243	8.226	8.062	7.906	-707	-8,2 %

Sættes 2010 til indeks 100, kan det tilsvarende beskrives således:

En tilsvarende beregning for HF vil give nogenlunde samme udvikling.

Bygningstaxameterets fald er ekstraordinært påvirket af et fald fra 2010 til 2011 som følge af ændringer i Finansministeriets forventninger på bygge- og anlægsområdet. Der er også fremadrettet en usikkerhed i udviklingen i bygningstaxameteret som følge af ændringer i byggeprisindekset.

I 2015 er der indregnet 2 % i reduktion til en omstillingsreserve, som ifølge orienteringsbrevet skal anvendes til omprioritering og nye initiativer på ministerområdet. Det er derfor ikke sikkert, at pengene forsvinder fra gymnasierne, men det vides for nuværende ikke, hvorledes denne udmøntning vil ske, om det bliver puljemidler, tilskud til særskilte projekter eller lignende.

I orienteringsbrevet til finanslovsforslaget for 2012 er anført, at der resterer et samlet effektiviseringspotentiale på TDKK 95,0 mio. i 2014 og TDKK 217,1 mio. i 2015 på hele Undervisningsministeriets område. Provenuet er endnu ikke fordelt på uddannelsesområder. Lederforeningerne vil blive informeret yderligere om dette.

Dette effektiviseringspotentiale er derfor ikke pt. indregnet i den forventede udvikling frem til 2015, og det kan ikke udelukkes, at en del af dette effektiviseringspotentiale vil få en positiv indvirkning på taxametrene for gymnasierne.

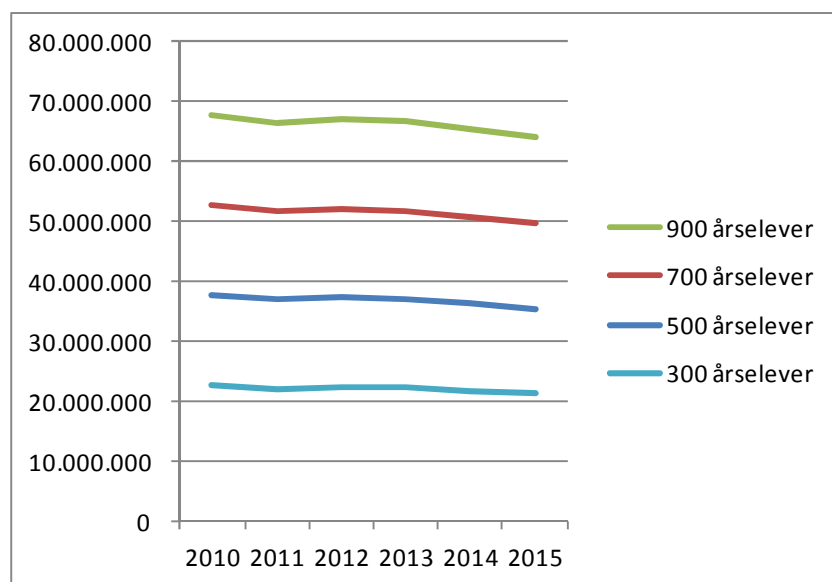
Takstudviklingen for det enkelte gymnasium

Som det fremgår ovenfor, vil der være en takstreduktion fra 2010 til 2015 i faste priser på mellem 4,9 % og 8,2 % på de enkelte taxametertyper.

Forudsættes det, at et gymnasiums taxameter for et år er sammensat af et undervisnings-, bygnings- og fællestaxameter pr. total antal årselever og 1/3 færdiggørelsestaxameter af total antal årselever, vil det aktivitetsafhængige taxameter i perioden 2010 – 2015 udvikle sig således for gymnasier med henholdsvis 300, 500, 700 og 900 årselever (baseret på 2010-priser):

Stx	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Procentuel ændring fra 2010 – 2015
Samlet taxameter for en års-elev	75.281	73.920	74.548	74.069	72.591	71.125	
Taxameter I alt for en given gymnasiestørrelse:							
900 årselever	67.752.900	66.528.190	67.093.313	66.662.077	65.331.513	64.012.463	-5,5 %
700 årselever	52.696.700	51.744.148	52.183.688	51.848.282	50.813.399	49.787.471	-5,5 %
500 årselever	37.640.500	36.960.106	37.274.063	37.034.487	36.295.285	35.562.479	-5,5 %
300 årselever	22.584.300	22.176.063	22.364.438	22.220.692	21.777.171	21.337.488	-5,5 %

eller grafisk skitseret således:

Dette vil svare til en effektivisering på DKK 2,1 mio. for et gymnasium på 500 årselever, DKK 3,7 mio. for et gymnasium med 900 årselever for perioden 2010 – 2015.

Opsummering

Som det fremgår heraf har gymnasierne frem til 2015 en udfordring som følge af de effektiviseringskrav og besparelser, som der for nuværende er foreslået indarbejdet i taxametrene på 5,5 % i forhold til nuværende indtægter.

Dertil kan komme yderligere udfordringer som følge af, at P/L-reguleringen muligvis ikke vil afspejle den reelle udvikling i disse omkostninger, hvilket ved tidligere lejligheder har været gældende.

Udkantstilskud

Som det fremgår af det efterfølgende afsnit om elevudviklingen, vil der specielt for gymnasierne i udkantsdanmark være en fremadrettet udfordring som følge af faldende ungdomsårgange, da faldende søgning til gymnasierne har en direkte effekt på de tilskud, der udbetales fra Undervisningsministeriet til det enkelte gymnasium.

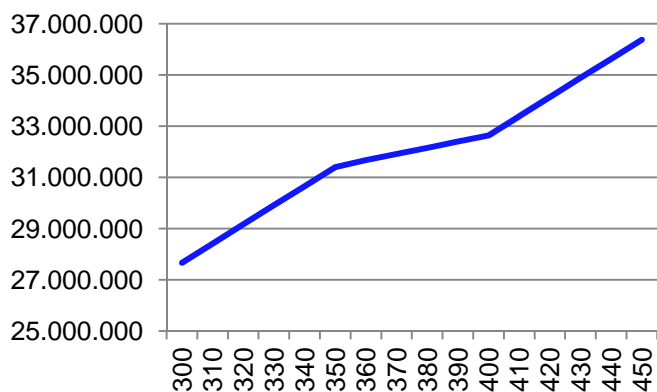
Endvidere bliver udfordringen endnu større for de mindre gymnasier med under 400 årselever, da disse udover faldende elevtal tillige fremadrettet vil have væsentligt sværere ved at tilbyde et tilpas antal studieretninger, da økonomien kan være en begrænsende faktor herfor.

Til sikring og modvirkning af dette udbetaler Undervisningsministeriet et udkantstilskud til gymnasier, hvor visse geografiske betingelser er opfyldt.

Udbetalingen af udkantstilskud beregnes i 2011 som $(400 - \text{antal årselever i 2010}) \cdot \text{DKK } 50.500$, dog maksimalt DKK 2.400.000. Denne beregningsmetode medfører, at det primært er gymnasier med mellem 350 og 400 årselever, der nyder godt af dette tilskud, hvilket kan illustreres ved følgende oversigt over den samlede taxameterindtægt for en institution ved angivne årselevtal.

Har det enkelte gymnasium et årselevtal mellem 350 og 400 årselever, vil dette kun have en påvirkning af indtægten ved ændringer i elevtallet på DKK 24.000 pr. årselev, hvor gymnasier med årselevtal over 400 eller under 350 vil blive påvirket med fuldt taxameter på DKK 74.500 pr. ændret årselev.

Samlede statstilskud efter antal årselever - inkl. udkantstilskud

Derfor vil udfordringen ved de faldende ungdomsårgange være markant større på de mindre gymnasier under 350 årselever, da disse som regel også er placeret i udkantsdanmark, hvor ungdomsårgangene forventes at falde mere markant end i København og trekantsområdet.

Udkantstilskuddet kompenserer i et vist omfang for ændring i årselevtallet på de gymnasier, der har mellem 350 og 400 årselever. For gymnasier med årselever uden for dette interval vil ændrede elevaktiviteter have fuld indvirkning på gymnasiets indtægtsgrundlag.

Opsummering

Som det fremgår ovenfor, er gymnasiernes økonomiske vilkår frem til 2015 påvirket af flere faktorer. På den økonomiske side er gymnasiernes afhængig af finansloven og de heri fastsatte taxametre for de kommende år. I lighed med tidligere er der i det nuværende forslag til finanslov for 2012 med beskrivelse af den forventede udvikling frem til 2015 fortsat krav om effektiviseringer på gymnasiernes. Denne kan opgøres til 5,5 % i 2010-priser i 2015. Det kan derudover forventes, at der vil komme yderligere krav til effektiviseringer på indkøb og løn i form af en mindre P/L-regulering end den reelle.

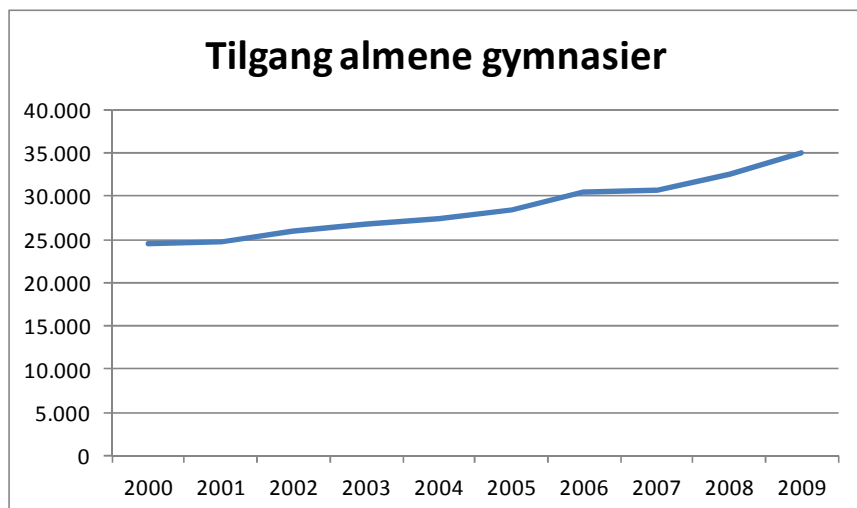
Undervisningsministeriet udbetaler udkantstilskud til de mindre gymnasier til sikring af kvaliteten i uddannelsen, når visse geografiske kriterier er opfyldt. Dette udkantstilskud vil for de mindre gymnasier være medvirkende til en nedsættelse af effekten af et fald i elevtallet. Denne har dog kun effekt ved et elevtal mellem 350 og 400 årselever. Kommer gymnasiet under dette årselevtal, vil et fald i årselevtallet have fuld effekt på indkomstgrundlaget.

Således har gymnasiernes udfordringer på de økonomiske vilkår på flere fronter, finansloven, elevtalsudviklingen og søgningen til gymnasiernes. Mindre gymnasier bliver delvist kompenseret herfor ved udbetaling af udkantstilskud, men får man for få årselever, er der ikke nogen økonomisk kompensation herfor.

Elevudviklingen

Tilgang til de gymnasiale uddannelser

Ved hjælp af Undervisningsministeriets databank kan man se udviklingen i tilgangen på de almene gymnasier. Tallene omfatter almengymnasiale enkeltfag, Hf, IB, studenterkursus og stx. Den samlede udvikling kan vises således:

Der har altså været en meget pæn stigning i tilgangen af elever gennem det seneste årti.

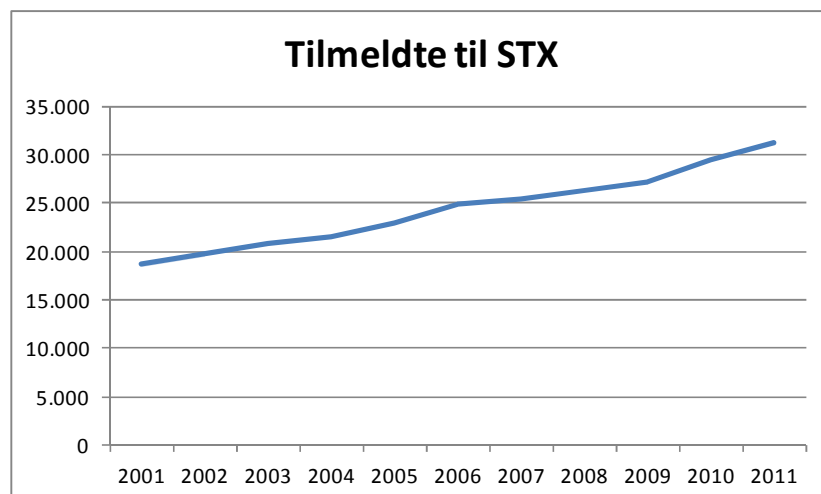
Der foreligger endnu ikke data for 2010 i Undervisningsministeriets database.

Vi har derfor været i kontakt med UNI-C, som oplyser, at data for 2010 først er tilgængelige ultimo september. De anbefalede, at der i stedet hentes data for tilmeldte, da denne indeholder data helt frem til og med 2011. Det må så forudsættes, at forholdet mellem tilmeldte og optagne over perioden er konstant.

Dermed er rapporten alene over tilmeldte til stx. Udviklingen i antal tilmeldte, kan vises således:

Der har altså været en tilsvarende meget pæn stigning i antal tilmeldte til stx gennem det seneste årti.

Tilmeldingstallet er steget med ikke mindre end 66 % fra 2001 til 2011.

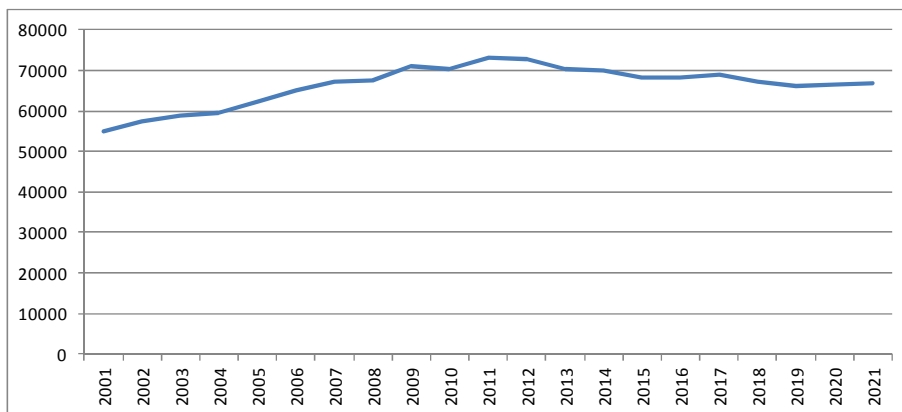
Stigningen i tilmeldte til stx skyldes flere forhold:

- Ungdomsårgangene har været stigende
- Overgangsfrekvensen fra folkeskolen til stx har været kraftigt stigende
- Flere overgår direkte fra 9. klasse til gymnasiet og tager ikke 10. klasse (de underliggende data, der danner grundlag for grafen viser, at der er en stigning af tilmeldte fra 9. klasse på 86 % og stigning i tilmeldte fra 10. klasse på 41 % fra 2001-2011)

Ungdomsårgangenes udvikling

Ser vi først på udviklingen i antal 16-årige kan følgende udvikling og fremskrivning vises:

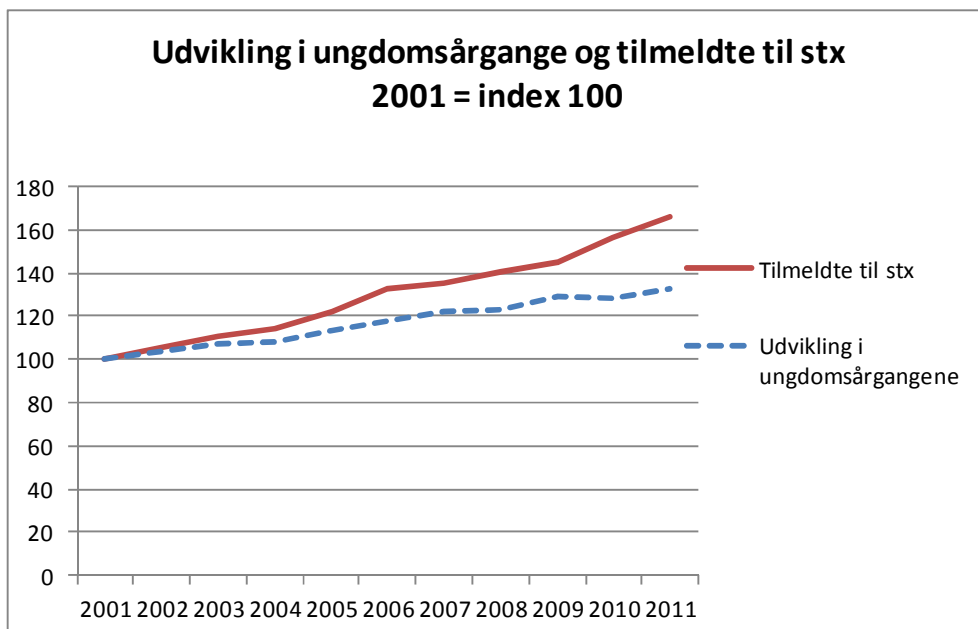
Udviklingen ser ikke ud til at ville fortsætte. Antallet af 16-årige ser således ud til på landsplan at falde næsten 9 %. Det højeste antal 16-årige er således i 2011.

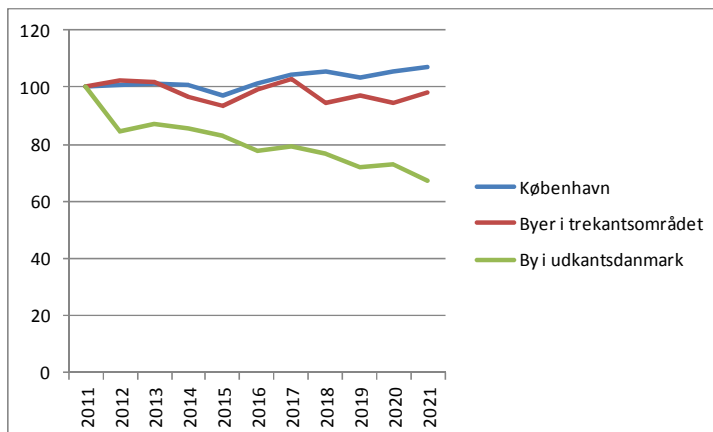
Der har altså også været en pæn stigning i antal 16-årige fra 2001 til 2011 på 33 %. Da søgningen til stx i den tilsvarende periode er steget med 66 %, har der derfor været en ret stor udvikling i frekvensen af elever, der går fra folkeskolen til stx.

Vi har derfor beregnet en overgangsfrekvens fra folkeskolen til stx (beregnet på basis af tilmelding og derfor ikke helt nøjagtig) i 2001 på ca. 34 % og i 2011 på 42 %, og som det fremgår af denne oversigt, er der også sket en reel stigning i antallet fra en ungdomsårgang, der søger stx.

Forskellen mellem de to grafer må være udtryk for flere elever som følge af enten en højere overgangsfrekvens eller en større andel, der kommer fra 9. klasse.

For at gymnasierne kan vurdere deres udfordring i forhold til det fremadrettede elevgrundlag har vi på baggrund af oplysninger fra Danmarks Statistik nedenfor skitseret, hvorledes prognoserne for nuværende er for udviklingen i de 16-årige i København, en by i trekantsområdet og en by i udkantsdanmark i perioden 2011 – 2021. Som det fremgår, afhænger befolkningsudviklingen (16-årige) meget af geografien. I udkantsdanmark er udviklingen noget ringere end i f.eks. trekantsområdet eller f.eks. i København.

Det enkelte gymnasium må foretage en beregning over udviklingen i elevtallet på baggrund af udviklingen i elevgrundlaget og forventninger til ændringer i overgangsfrekvens og tidspunkt på overgang fra 9. eller 10. klasse.

Tilsvarende bør gymnasierne overveje, hvorledes man fortsat vil tiltrække elever fra et større geografisk område, og hvorledes man kan profilere skolen ved valg af interessante studieretninger, specialer, det gode navn og ry mv., så man nedsætter afhængigheden af udvikling i ungdomsårgangen i eget lokalområde. Endelig bør det overvejes, om der er udefra kommende faktorer, der også kan have påvirkning på søgningen til det enkelte gymnasium. Dette kunne være ændrede/bortfaldne busafgange, ændring i togtider mv.

Opsummering

Udover de i finansloven fastsatte taxametre er gymnasiernes fremtidige indtægter og dermed det økonomiske grundlag også afhængige af, hvor mange unge mellem 16 og 19, der er i de givne år, og hvor stor en del af disse, der søger ind på de almengymnasiale uddannelser. Vi har undersøgt den forventede udvikling i ungdomsårgangene og kan konstatere, at denne er faldende, hvor der dog forventes størst fald i udkantsdanmark og mindre i trekantsområdet og København.

Søgningen til de almengymnasiale uddannelser har været stigende gennem de sidste 10 år, og det er vores vurdering, at gymnasierne skal være bevidste herom, herunder hvilke faktorer, der er afgørende for at fastholde og eventuel øge frekvensen, da meget tyder på, at aktiviteten for de fleste gymnasier har toppet, som følge af at ungdomsårgangene på landsplan er toppet, og overgangsfrekvensen er steget markant gennem de seneste år.

Det kan være svært at vurdere, hvorvidt det er muligt for gymnasier fortsat at have en stigende overgangsfrekvens.

Gymnasiets udfordring vil derfor med faldende ungdomsårgange og den historiske højeste overgangsfrekvens til gymnasiet fremadrettet være fortsat at fastholde en så høj overgangsfrekvens som muligt til delvis udligning af faldet i ungdomsårgangene.

Dette vil derfor give vidt forskellige strategiske udfordringer for det enkelte gymnasium.

Analyse af årsrapporterne for 2010

Resultatet 2010

Gymnasierne fik med Finansministeriets aktstykke af 21. august 2009 mulighed for at købe bygningerne fra Undervisningsministeriet. Langt hovedparten af landets gymnasier har benyttet sig af denne mulighed, hvorfor der i 2010 regnskaberne er en tilgang på bygninger på DKK 3,2 mia.

Købet af bygningerne har givet en anden sammensætning af det enkelte gymnasiums indtægter og omkostninger, da de nu modtaget bygningstaxameter i stedet for tilskud til indvendig vedligeholdelse og på omkostningssiden nu vil have udgifter til ejendomsskatter, udvendig vedligeholdelse og finansielle omkostninger i forbindelse med finansiering af købet.

Endelig har købet en påvirkning på det enkelte gymnasiums balancesammensætning, hvor der nu er væsentligt større aktiver og passiver, hvilket medfører en mindre soliditet (egenkapital/balancesum) for det enkelte gymnasium. Denne vil dog ikke blive vurderet nærmere i denne rapport, da den ikke har indvirkning på analysen af, hvilken virkning købet af bygningerne har haft på resultatet for 2010 for gymnasierne.

På baggrund af regnskabsinformationerne på Undervisningsministeriets hjemmeside kan der laves følgende oversigt over udviklingen i gymnasiernes nøgletal fra 2009 til 2010, hvor de væsentligste ændringer skyldes overtagelsen af bygningerne.

	2010	2009
Resultat pr. årselev	3.394	2.602
Resultat pr. årselev – små gymnasier ☆)	3.266	2.444
Resultat pr. årselev – mellemstore gymnasier ☆)	3.314	2.620
Resultat pr. årselev – store gymnasier ☆)	3.440	2.678
Antal gymnasier med underskud	7	9
Overskudsgrad (Resultat før ekstraordinære poster/omsætning * 100)	4,1	3,3
Likviditetsgrad (Omsætningsaktiver/kortfristet gæld *100)	100,9	100,2
Soliditetsgrad (egenkapital ultimo/aktiver i alt * 100)	10,3	13,0
Finansieringsgrad (Langfristet gæld/materielle anlægsaktiver*100)	83,0	8,3
Gns. antal årselever	675	636

☆) gymnasiernes størrelse er fastsat således, at der er ca. en tredjedel af landets gymnasier i hver gruppe. Grupperne skiller ved 550 årselever for de små, for mellem 550 og 750 årselever for de mellemstore og over 750 årselever for de store.

En likviditetsgrad på 100,9 er samlet set for sektoren tilfredsstillende. Der er dog betydelige udsving i denne.

I 2009 er der 19 gymnasier med en likviditetsgrad på under 75. Dette antal er i 2010 steget til 36. I den anden ende er der i 2009 34 gymnasier med en likviditetsgrad på 120 eller over, og i 2010 er det tilsvarende tal 42.

Likviditetsgraden for gymnasierne er således også påvirket af købet af bygninger og den valgte form for finansiering heraf. For gymnasier med en lav likviditetsgrad kunne man med fordel overveje dette forhold og vurdere, om finansieringssammensætningen er optimal i forhold til gymnasiets økonomi i øvrigt. Efter vores opfattelse er en tilfredsstillende likviditet af stor betydning for gymnasiernes frihedsgrader.

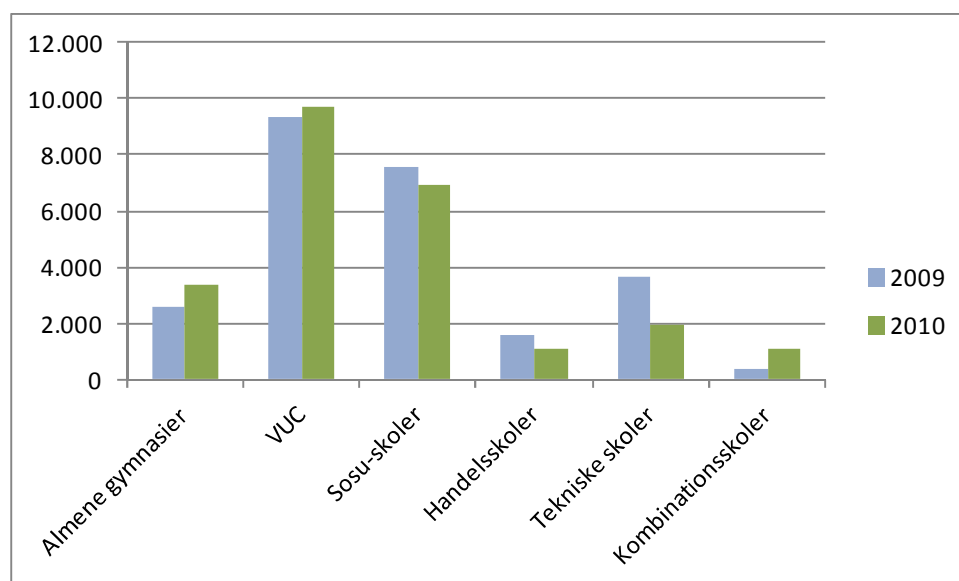
Gymnasiernes soliditetsgrad er som følge af købet af bygninger faldet fra 13,0 til 10,3. Faldet skyldes en øget balancesum for gymnasierne, da egenkapitalen ikke påvirkes særskilt af købet. Soliditetsgraden er for gymnasierne meget lavere end de tilsvarende tal for erhvervsskolerne, men det bør tages i betragtning, at gymnasierne har fået lov til at købe bygningerne til en meget lav pris. Såfremt man opskrev bygningerne til f.eks. den offentlige ejendomsværdi eller måske mere retvisende en ekstern mæglervurdering, ville det medføre en tilsvarende forøgelse af egenkapitalen og dermed til soliditetsgraden.

Finansieringsgraden er steget fra 8,3 til 83,0 som følge af tilgangen af bygningerne og en tilsvarende låneoptagelse til finansiering heraf.

Der ses dog en stigning i resultatet fra 2009 til 2010, og vi har derfor lavet en tilsvarende beregning af overskuddet pr. årselev på de øvrige uddannelsesinstitutioner under Undervisningsministeriet, som viser følgende:

Overskud pr. årselev	2010	2009
Almene gymnasier	3.394	2.600
VUC	9.737	9.355
Sosu-skoler	6.955	7.601
Handelsskoler	1.062	1.623
Tekniske skoler	1.931	3.663
Kombinationsskoler	1.078	363

og grafisk skitseret således:

Som det ses, ligger de tidligere amtslige institutioner (Almene gymnasier, VUC og SOSU-skolerne) med væsentligt bedre resultater pr. årselev end de øvrige ungdomsuddannelsesinstitutioner og for de almene gymnasier og VUC'erne også med stigende resultater. Handelsskolerne og de tekniske skoler har faldende resultater, hvorimod kombinationsskolerne har en svag stigning.

Det kan på baggrund af ovenstående formodes, at bygningskøbet og den stigende søgefrekvens til gymnasierne har haft en positiv indvirkning på årets resultat for gymnasierne, da taxameterudviklingen fra 2009 til 2010 for de enkelte institutionstyper overordnet er ens med de samme krav til effektiviseringer.

Bygningskøbets indvirkning på resultatet for 2010

Vi har til brug for udarbejdelsen af denne rapport indhentet detaljerede oplysninger i forhold til bygningskøbet på 17 gymnasier fordelt på store, mellem og små, med og uden kostafdeling og med og uden udkantstilskud.

Disse 17 gymnasier har sammenlagt generet et overskud på TDKK 52.139, og alle gymnasier i Danmark har i 2010 haft et samlet overskud på TDKK 281.783. Omregnes dette pr. årselev har de 17 gymnasier i gennemsnit et overskud på DKK 4.371, hvor hele sektoren har et overskud på DKK 3.394 pr. årselev.

De gymnasier, der er udvalgt til at danne grundlag for vore beregninger, har derfor i gennemsnit generet et lidt større overskud end hele sektoren. Det er vores opfattelse, at dette ikke har indflydelse på nedenstående konklusion om bygningskøbets påvirkning på årets resultat.

Forudsætninger for køb af bygninger – betalingsevne modellen

I Undervisningsministeriets betalingsevne model, der danner grundlag for den beregnede værdi, som det enkelte gymnasium kunne købe deres bygninger til, indgår en række parametre, som direkte påvirkede anskaffelsessummen på bygningerne.

For hver af disse parametre havde Undervisningsministeriet fastsat nogle forudsætninger om omkostningerne ved at eje og drive bygningerne. Betalingsevne modellen sikrer således, at det er omkostningsneutralt for gymnasierne at eje og drive bygningerne, hvis de reelle omkostninger svarer til de forudsatte omkostninger.

De væsentligste parametre og forudsætninger var:

- Ejendomsskat – her forudsattes, at hvis der blev betalt ejendomsskat i 2009, ville dette også være tilfældet efter gymnasiets køb af bygningerne
- Vedligeholdelse – her forudsattes faste omkostninger pr. årselev til den indvendige vedligeholdelse og faste årlige omkostninger pr. kvm til den udvendige vedligeholdelse
- Finansiering – her forudsattes en fastforrentet finansiering på 5,5% p.a. inkl. bidrag på bygningens bruttoværdi (dvs. før fradrag for vedligeholdelseefterslæb)

Endvidere blev købesummen reduceret med et vedligeholdelseefterslæb, som blev individuelt fastsat ud fra bygningernes stand og vedligeholdelsesniveau.

Vi har til brug for udarbejdelsen af denne rapport indhentet detaljerede oplysninger i forhold til ovenstående omkostninger. Disse oplysninger gør det muligt at sammenholde omkostninger forudsat ved bygningskøbet med de reelle omkostninger for 2010.

Ejendomsskatter

I Undervisningsministeriets betalingsevne-model, der danner grundlag for den beregnede værdi, som det enkelte gymnasium kunne købe deres bygninger til, indgår et beløb til dækning af ejendomsskatter og dækningsafgifter. Dette beløb er indregnet i bygningstaxameter, således at gymnasiet modtager penge gennem bygningstaxameteret til dækning af denne udgift.

Det er vores vurdering, at det beløb, der indgår i betalingsevne-modellen, generelt har været for højt, dels som følge af at gymnasierne ikke længere skal betale dækningsafgift, men i stedet skal betale den fulde ejendomsskat, dels har mange kommuner efterfølgende givet hel eller delvis fritagelse for betaling af ejendomsskat.

Dette har derfor for 2010 haft en positiv virkning på årets resultat for gymnasiet. For de 17 gymnasier, vi har anmodet om oplysninger fra, har denne ene regnskabspost betydet en forbedring af resultatet med TDKK 2.781, svarende til DKK 233 pr. årselev.

Fremadrettet kan dette fortsat have en positiv påvirkning på årsrapporterne indtil kommunerne muligvis i forbindelse med deres budgetlægning trækker denne fritagelse tilbage.

Gymnasierne har først fået kendskab til den lavere udgift til ejendomsskat/dækningsafgift sidst på året 2010, hvorfor gymnasierne ikke har kunnet nå at tilrette budgetterne og eventuel anvendelse af besparelsen til andre udgifter i 2010.

Vedligeholdelse

Der er i betalingsevne-modellen indregnet forventede omkostninger til dækning af indvendig og udvendig vedligeholdelse og dermed tilsvarende i bygningstaxameteret.

Gymnasierne har i årene 2007 – 2009 i en vis grad selv stået for indvendig og udvendig vedligeholdelse og kun i mindre grad fået denne betalt af UBST. Derfor vil en tildeling af økonomiske midler til dækning af disse omkostninger have en positiv indvirkning på årets resultat.

Det er vores erfaring, at det endvidere gør sig gældende, at flere gymnasier i 2010 har været tilbageholdende med at udføre ud- og indvendig vedligeholdelse, grundet usikkerhed om tidspunkt mv. for bygningens overtagelse, og at de tillige skulle have udarbejdet vedligeholdelsesplaner til afdækning af det fremtidige behov.

For de 17 gymnasier har vi indsamlet detaljerede oplysninger om hvor meget, der var indregnet i betalingssevne-modellen til såvel indvendig som udvendig vedligeholdelse og sammenholdt dette med faktisk afholdte udgifter udgiftsført i årsrapporten for 2010.

På baggrund af disse oplysninger har vi beregnet, at der for de 17 var indregnet, at der i 2010 skulle afholdes omkostninger til ind- og udvendig vedligeholdelse for TDKK 39.334. De faktisk afholdte omkostninger i 2010 for disse 17 gymnasier er opgjort til TDKK 25.285, og for alle er de afholdte omkostninger lavere end forudsat i betalingsevne-modellen. Der er således anvendt TDKK 14.049 mindre i 2010 end de er tildelt gennem bygningstaxameteret. Omregnet svarer det til DKK 1.178 pr. årselev.

På baggrund af de modtagne oplysninger fra gymnasierne, kan det konstateres, at der sker aktivering af omkostninger til f.eks. større renoveringsprojekter. Disse omkostninger er finansieret af bygningstaxameteret, men indgår kun med de årlige afskrivninger i resultatet. Der bør derfor i 2010 være et overskud på hele sektoren, der svarer til de aktiverede beløb på forbedringsarbejder på bygningerne. Vi har ikke et tilstrækkeligt overblik over niveauet for disse renoveringer, men vi skønner, at der er tale om et væsentligt millionbeløb.

Statens regnskabsregler giver mulighed for en rimelig fleksibilitet i vurderingen af, om større renoveringsarbejder på bygningerne skal udgiftsføres eller aktiveres. Efter vores opfattelse bør gymnasiets ledelse nøje overveje, hvorvidt der er mulighed for, at omkostningerne til disse arbejder udgiftsføres løbende.

Fra statens regnskabsregler kan læses følgende om afgrænsning mellem vedligeholdelse og forbedring: ”Det betyder, at omkostninger indregnes som forbedringer, når de forbedrer hovedaktivets egenskaber, dvs. nytteværdien for institutionen af den pågældende investering kan påvises og er varig.” Tidligere har Undervisningsministeriet skrevet, at dette f.eks. er tilfældet, såfremt der er tale om tilbygninger, der forøger bygningsarealet eller ombygninger, der forøger udnyttelsen af det eksisterende areal. Energibesparende foranstaltninger kan også være forbedringer. Endelig kan gennemgående renoveringer af enkelte bygninger/fløje anses for forbedringer.

Finansielle omkostninger

Endelig har den af gymnasierne valgte finansiering af købet af ejendommene haft en væsentlig påvirkning på resultatet for 2010.

I betalingsevne modellen er der indregnet, at bygningstaxameteret skal kunne dække en finansiering af ejendomskøbet med et 5 % fastforrentet obligationslån, hvortil der betales 0,5 % i bidrag. En finansiering der er beregnet på baggrund af købsprisen for ejendommen før reduktion for vedligeholdelseefterslæb.

De 17 gymnasier har en samlet købspris for bygningerne før vedligeholdelseefterslæb på TDKK 545.285, hvilket medfører, at der i betalingsevne modellen er indregnet en forventet forrentning af dette beløb med TDKK 29.991.

Denne skal derfor sammenholdes med de faktiske afholdte finansielle omkostninger i 2010. Disse er sammensat af betaling til Undervisningsministeriet for leje af bygningerne, indtil det enkelte gymnasium har indbetalt den fulde købesum til Undervisningsministeriet. Denne leje er i henhold til meddelelse fra Undervisningsministeriet udgiftsført som en finansiell omkostning.

Huslejen beregnes som 5 % af købssummen for bygningerne efter nedslag for vedligeholdelseefterslæb. Huslejen nedsættes dog med 5 % af de acointindbetalinger, som skolerne havde mulighed for at indbetale, før købsaftalen var faldet endeligt på plads. Nedslaget beregnes for hele det kvartal, hvor betalingen er foretaget. Således har flere gymnasier sparet en del husleje ved at lave acointindbetalinger til Undervisningsministeriet ultimo kvartalet.

På baggrund af de oplysninger vi har fået om, hvornår de enkelte af de 17 gymnasier har foretaget deres indbetalinger til Undervisningsministeriet, har vi beregnet, at disse gymnasier i 2010 har betalt en husleje på TDKK 4.652.

Når købesummen er fuldt ud indbetalt til Undervisningsministeriet, skal der ikke længere betales husleje hertil. Denne afløses af en betaling af renter og afdrag til kreditforeningsinstitutterne.

Gymnasierne, som vi har modtaget oplysninger fra, har valgt en finansieringssammensætning med både fastforrentede lån (65 %), variabelt forrentede lån med renteloft (22 %) og fuldt variabelt forrentede lån (13 %).

Vi har i de underliggende beregninger forudsat, at låneoptagelsen af realkreditbelåningen sker samtidig med sidste acointbetaling til Undervisningsministeriet, og på baggrund af disse forudsætninger har vi beregnet, at de 17 gymnasier samlet har en betaling på TDKK 8.928 i finansielle omkostninger til realkreditinstitutterne for den resterende del af 2010.

Endelig er der enkelte af gymnasierne, der har en egenfinansiering af ejendomskøbet, ligesom der i forbindelse med acointbetalingerne er mistet en mindre renteindtægt på FF3-kontoen. Disse er sammenlagt opgjort til TDKK 229.

Samlet set har finansieringen af ejendomskøbet haft følgende indvirkning på årets resultat for 2010:

	<u>TDKK</u>
Indregnet forventet forrentning af bygningskøbet i betalingsevne modellen	29.991
Faktisk rente for 2010:	
Husleje til Undervisningsministeriet	4.652
Finansielle omkostninger til realkreditinstitutter	8.928
Egenfinansiering og mistede finansielle indtægter	<u>229</u>
I alt	<u>13.809</u>
Årets resultat er derfor positivt påvirket med	<u>16.182</u>

Hvilket svarer til DKK 1.358 pr. årselev.

Besparselsen i renter kan opdeles i følgende bestanddele:

- sparede rente for det kvartal, hvor betalingen sker til Undervisningsministeriet. Besparelsen er fra den 1. i kvartalet til betalingsdatoen
- lavere forrentning som følge af billigere lån end forudsat i betalingsevne modellen
- sparet rente af vedligeholdelseefterslæbet

Samlet påvirkning på 2010

Gymnasiernes køb af bygninger har i forhold til ovenstående beskrivelser haft en væsentlig positiv indvirkning på årets resultat for 2010, som kan opgøres til:

		<u>Pr. årselev</u>
De 17 gymnasier har for 2010 et resultat på		4.371
Korrigeres for de enkelte elementer som følge af bygningskøbet:		
Ejendomsskatter	233	
Ind- og udvendig vedligeholdelse	1.178	
Finansiering	<u>1.358</u>	<u>-2.769</u>
Ville resultatet, såfremt bygningerne ikke var købt, have været		<u>1.602</u>

For de 17 gymnasier skyldes hovedparten af det realiserede resultat for 2010 besparelser ved bygningskøbet. Samlet betyder det en forbedring af resultatet for de 17 gymnasier med TDKK 33.011. Såfremt alle landets gymnasier har haft samme positive påvirkning på resultatet som følge af bygningskøbet, betyder det en samlet forbedring på ca. TDKK 130.000.

Opsummering

Gymnasiernes køb af bygningerne i 2010 har haft en væsentlig indflydelse på årets resultat. Resultatet er positivt påvirket af, at der i beregningen af købsværdien er indregnet omkostninger til ejendomsskat, ind- og udvendig vedligeholdelse, samt finansiering af købesummen, som er væsentlig højere end de faktisk afholdte omkostninger. Således har vi ovenfor skitseret, at dette betyder, at den positive udvikling i årets resultat kan henføres til en positiv effekt af købet af bygningerne.

Enkelte af de ovenfor anførte omkostninger må forventes også fremadrettet at have en positiv effekt på driftsresultaterne for gymnasierne. Således vil forholdet omkring ejendomsskatter have en virkning, indtil de enkelte kommuner beslutter sig for at trække fritagelserne tilbage.

På kontoen for ind- og udvendig vedligeholdelse må det formodes, at denne ikke vil have samme positive effekt fremadrettet, da gymnasierne nu har fået udarbejdet vedligeholdelsesplaner, er mere sikre på det forhold at være bygningsejere og derfor forventes fra 2011 igen at have et mere normalt omkostningsniveau for disse omkostninger.

Finansieringssammensætningen kan fortsat have en positiv effekt på resultaterne afhængig af renteutviklingen i Danmark i forhold til de variabelt forrentede lån. For uddybning heraf henvises til efterfølgende afsnit.

Sammensætningen af den langfristede gæld og renter

Lånesammensætning

Som det fremgår af ovenstående analyse af gymnasiernes resultat for 2010, er disse i væsentlig grad påvirket af den af gymnasierne valgte finansieringssammensætning. Således har det i 2010 betydet en forbedring af resultatet med DKK 1.358 pr. årselev.

I betalingsevne modellen var det forudsat, at gymnasierne ville finansiere deres bygningskøb med et fastforrentet 5 % lån med en bidragsprocent 0,5 %.

Det har dog vist sig, at gymnasierne har valgt en anden finansieringssammensætning med en kombination af fastforrentet lån, variabelt forrentet lån med tilkøb af renteloft samt fuldt variabelt forrentede lån.

De 17 gymnasier, hvor vi har modtaget oplysninger om deres finansieringssammensætning, har følgende sammensætning af realkreditlånene:

Fastforrentet lån	65,0 %
Variabelt forrentet lån med tilkøb af renteloft	22,6 %
Fuldt variabelt forrentet lån	12,4 %

Den fremadrettede rentekomkostning

På trods af at en væsentlig del af realkreditbelåningen hos gymnasierne er med fastforrentede lån, vil gymnasierne også fremadrettet have en positiv indvirkning på driftsresultatet som følge af bygningskøbet. Dette skyldes, at de fastforrentede lån hjemtaget af gymnasierne har en lavere rente inkl. bidrag end de 5,5 %, der er forudsat i betalingsevne modellen.

For de 17 gymnasier vi har spurgt kan den gennemsnitlige rente opgøres til:

Fastforrentede lån	4,8 %
Variabelt forrentet lån med tilkøb af renteloft	3,1 %
Fuldt variabelt forrentet lån	1,9 %

Såfremt renten ikke ændrer sig, har vi beregnet, at gymnasierne hvert år sparer DKK 966 pr. årselev som følge af lavere forrentning.

Rentefølsomhed

Når denne finansieringssammensætning er valgt vil det medføre, at gymnasiernes fremadrettede driftsresultater vil være afhængige af rentens udvikling.

På den del af gymnasiernes realkreditbelåning, der er fastforrentet, er der ingen renterisiko. Omkostningen hertil er kendt frem til lånets udløb. Kreditforeningerne har dog mulighed for at ændre på bidragsatsen, men dette er ikke i forhold til den samlede rente væsentlig, hvorfor det ikke vurderes som en renterisiko i den fremtidige drift.

På den variabelt forrentede del vil der være en reel renterisiko for gymnasierne ved renteændringer i samfundet. Denne vil være størst på de fuldt variabelt forrentede lån og i mindre omfang på lån med renteloft, da renten ikke kan komme over det valgte renteloft.

Følsomhed for hele sektoren

Tages der udgangspunkt i overstående gennemsnitlige vurdering af sammensætningen af finansieringen kan der laves følgende beregning for rentens indvirken på resultatet for hele sektoren.

	Beregnet rente ved nuværende renteniveau	Rentestigning 1%	Rentestigning 3,1%	Rentestigning 4%	Rentestigning 5,2%
Samlet gæld for hele sektoren, jf. Undervisningsministeriets regnskabsportal 2010	2.700.000.000				
Fordelt på:					
Fastforrentet	1.760.000.000	85.154.200	85.154.200	85.154.200	85.154.200
Variabelt forrentet med renteloft	610.000.000	19.145.791	25.245.791	38.055.791	38.055.791
Variabelt forrentet	330.000.000	6.112.612	9.412.612	16.342.612	23.272.612
Egenfinansiering (= mistet renteindtægt på FF3-kontoen)	500.000.000	3.750.000	8.750.000	19.250.000	29.750.000
I alt	3.200.000.000	114.162.604	128.562.604	158.802.604	176.232.604

Beregnet renteomkostning på baggrund af købsprisen før vedligeholdelseefterslæb	Samlet investeringer i bygninger
	3.200.000.000
Mindre rentebetaling i forhold til betalingsevne modellen i 2011 ved uændret renteniveau	176.000.000
Mindre rentebetaling i forhold til betalingsevne modellen i 2011 ved 1% rentestigning	61.837.396
Mindre rentebetaling i forhold til betalingsevne modellen i 2011 ved 3,1% rentestigning = renteloft på 5% er nået	47.437.396
Mindre rentebetaling i forhold til betalingsevne modellen i 2011 ved 4% rentestigning	17.197.396
Mindre rentebetaling i forhold til betalingsevne modellen i 2011 ved 5,2% rentestigning	9.727.396
	-232.604

Beregningen er lavet med udgangspunkt i, at der er foretaget en samlet investering i bygninger i 2010 for DKK 3.200 mio. Der er i henhold til indberettede regnskaber på Undervisningsministeriets regnskabsportal samlet foretaget optagelse af realkreditlån på TDKK 2.700 mia., hvilket medfører, at gymnasierne har en egenfinansiering på TDKK 500 mio.

Såfremt realkreditlånene for hele sektoren er sammensat efter samme princip som gennemsnittet for de 17 udvalgte gymnasier, betyder det, at den fastforrentede del udgør DKK 1.700 mio., den variabelt forrentede del med renteloft DKK 610 mio. og den fuldt variable del DKK 330 mio.

På baggrund af disse forudsætninger er der foretaget en vurdering af den samlede rente for sektoren ved det nuværende renteniveau ved en rentestigning på 1 %, en rentestigning på 3,1 % og en rentestigning på 4 % og 5,2 %.

Som vi har beskrevet tidligere, er der i betalingsevne modellen indregnet en forrentning af købesummen på bygningerne med 5,5 %, hvilket med en samlet investering for sektoren på DKK 3.200 mio. betyder, at der i taxameteret er indregnet en finansieringsbetaling på DKK 176 mio.

Forbliver renteniveauet uændret i 2011 vil det medføre, at gymnasierne samlet set vil have en rentebetaling på DKK 114 mio. svarende til DKK 62 mio. mindre end det, der er indregnet i taxametrene.

Stiger renten med 1 %, vil der være en rentebetaling på DKK 128 mio., svarende til DKK 47 mio. mindre end det, der er indregnet i betalingsevne modellen.

Tilsvarende ved en rentestigning på 3,1 % vil mindrebetalingen være DKK 17 mio. og ved en rentestigning på 4 % være DKK 9 mio.

Rentestigningen på 3,1 % er valgt, da en rentestigning på dette vil svare til, at mange gymnasier så har en rente svarende til at et tilkøbt renteloft på 5 % træder i kraft, hvorfor resultaterne ikke længere er rentefølsomme på de variabelt forrentede lån med renteloft ved yderligere rentestigninger.

Stiger renten 5,2 % eller mere, vil gymnasierne skulle betale en større rentebetaling end den, der er indregnet i betalingsevne modellen.

Der er i ovenstående ikke taget hensyn til renteindtægterne på de likvide konti påvirkes af renteændringerne.

Følsomhed for en enkelt skole

Det kan være svært for den enkelte skole at forholde sig til, hvad rentefølsomheden har af betydningen for det enkelte gymnasium på baggrund af en følsomhed beregnet for hele sektoren.

Det er dog ikke muligt for os at beregne det enkelte gymnasiums følsomhed for en ændring i renteniveauet. Vi opfordrer bestyrelserne til at få foretaget en beregning af følsomheden ved forskellige ændringer i renteniveauet.

Forudsættes det, at et gymnasium har en gæld til realkreditinstitut på DKK 30 mio. og et bankindestående på DKK 8 mio. vil udsving i renten have følgende indvirkning på skolens resultat baseret på nogle forskellige forudsætninger om sammensætningen af finansieringen.

	Alternativ 1	Alternativ 2	Alternativ 3
Gælden er sammensat af:			
5% Fastforrentet og 0,4 % i bidrag:	30.000.000	15.000.000	
Variabelt forrentet med 1,5 % og 0,4 % i bidrag		15.000.000	
Variabelt forrentet med 1,5 %, 0,4 % i bidrag og 0,8 % i bidrag for renteloft på 5 %			30.000.000
I alt	30.000.000	30.000.000	30.000.000
Beregnet rente på ovenstående forudsætninger:			
Rente af prioritetsgæld			
Fastforrentet	1.620.000	810.000	
Fuld variabelt forrentet		285.000	
Variabelt forrentet med renteloft			810.000
Renteindtægt af likvide beholdninger (1 %)	-80.000	-80.000	-80.000
Finansielle omkostninger netto ved låneoptagelsen	1.540.000	1.015.000	730.000
Stigning i den variable rente fra 1,5 % til 5 % og indlånsrenten stiger fra 1 % til 4 %			
Beregnet rente på ovenstående forudsætninger:			
Rente af prioritetsgæld			
Fastforrentet	1.620.000	810.000	
Fuld variabelt forrentet		810.000	
Variabelt forrentet med renteloft			1.860.000
Renteindtægt af likvide beholdninger	-320.000	-320.000	-320.000
Finansielle omkostninger netto efter rentestigning	1.300.000	1.300.000	1.540.000
Virkning på nettofinansielle poster	240.000	-285.000	-810.000

Der er i beregningerne ovenfor lavet tre alternativer for, hvorledes belåningen på DKK 30 mio. kan være sammensat, hvorefter det er beregnet, hvad en rentestigning på langfristet gæld på 4 % og en modsvarende rentestigning på likvide midler på 3 % vil have af betydning for gymnasiets økonomi.

Som det fremgår, er der et spænd i denne virkning fra en forbedring af resultatet på DKK 240.000 til en yderligere udgift på DKK 810.000.

Forskellen kan tilskrives den valgte finansieringssammensætning. Da der i alternativ 1 er valgt fastforrentet lån, vil den beskrevne renteændring kun have indflydelse på renteindtægter af likvide beholdninger, da renten på realkreditlånet ikke ændrer sig.

I alternativ 2 er en del af finansieringen variabelt forrentet, og effekten af rentestigning mindskes i forhold til alternativ 3 som følge af, at en del stadig er finansieret med fastforrentet lån. I alternativ 2 vil en yderligere rentestigning koste gymnasiet yderligere finansielle omkostninger.

I alternativ 3 er der fuldt finansieret med lån med renteloft på 5 %. Ved den forudsatte rentestigning til 5 % vil gymnasiet have en ekstra renteudgift på DKK 810.000 i forhold til udgangspunktet. En yderligere rentestigning i alternativ 3 vil ikke påføre gymnasiet yderligere renteomkostninger, da renteloftet er nået.

Så længe renten er lavere på de variable forrentede lån end på de tilsvarende fastforrentede lån, vil gymnasiet "tjene" på de lavere finansielle omkostninger, men har dog også risikoen for at skulle betale yderligere renteomkostninger ved en stigende rente. Dette kompenseres dog delvist af en tilsvarende stigning på likvide beholdninger.

Gymnasiet vil derfor være mest følsom for renteudsving i de situationer, hvor gymnasiet ikke har egne likvide beholdninger til at modvirke rentestigningen på gælden. De likvide beholdninger virker derfor som rentesikring i forhold til variabelt forrentede lån.

Opsummering

Gymnasierne har med købet af bygningerne og den valgte sammensætning af realkreditbelåning til finansiering heraf påtaget sig en risiko ved ændringer i renteniveauet i samfundet.

På baggrund af ovenstående kan det summeres, at gymnasiernes valgte fordeling mellem fastforrentede og typer af variabelt forrentede lån medfører, at der skal rentestigning på ca. 5 % til, førend gymnasierne har en større renteudgift, end de får indtægter til i bygningstaxameteret.

Gymnasierne skal være opmærksomme på denne rentefølsomhed og dens individuelle indvirkning på den enkelte skoles resultat, da en stigende rente alt andet lige vil have en negativ indvirkning på årets resultat. Såfremt hele rentebesparelsen er disponeret til andet brug i budgetproceduren, skal man være opmærksom på igen at skulle disponere anderledes.

Scenarier for den økonomiske udvikling

Som det fremgår ovenfor er der væsentlige økonomiske udfordringer for gymnasierne frem til 2015 på baggrund af faldende indtægter og en anden udfordring som følge af ændringer i elevgrundlaget for søgningen til gymnasierne.

Det er også beskrevet, at elevudviklingen er forskellig afhængig af hvor i landet gymnasiet er beliggende, hvilket afspejler sig i de prognoser, som Undervisningsministeriet anvendte i forbindelse med udarbejdelse af betalingsevne modellen.

På denne baggrund har vi nedenfor beskrevet nogle typeeksempler på, hvilken udvikling forskellige typer af gymnasier kan forventes af have på baggrund af den nuværende aktivitet og en aktivitet i 2020 svarende til Undervisningsministeriets prognose herfor.

Beregningen af den økonomiske udvikling er baseret på et fald i taxametrene frem til 2015 på -5,5 % og fra 2015 til 2020 uændret niveau for taxametre. I det omfang der kommer yderligere effektiviseringskrav fra Undervisningsministeriet for perioden 2015 – 2020, vil der være en yderligere økonomisk udfordring.

Der er tillige i beregningerne forudsat, at gymnasiernes øvrige indtægter forbliver uændret i 2010-priser, herunder grundtilskud, tilskud til pædagogikum og andre indtægter. Dette medfører, at ændringer i indtægterne ikke ændrer sig lineært i takt med ændringen i aktivitet og taxameter.

Gymnasium i København

Gymnasierne København vil fra 2010 til 2020 i gennemsnit forvente at få en vis stigning i årselevtallet. For et gymnasium med et årselevtal på 660 elever i 2010 og en forventet stigning på 19 % til 790 årselever i 2020, vil på de givne forudsætninger have en stigning i indtægtsgrundlaget på DKK 7 mio. svarende til 13 % af de nuværende indtægter eller DKK 0,7 mio. om året.

Gymnasium i provinsbyerne Aarhus, Odense

Gymnasierne i Aarhus og Odense vil fra 2010 til 2020 i gennemsnit forvente at få en svag stigning i årselevtallet. For et gymnasium med et årselevtal på 770 elever i 2010 og en forventet stigning til 800 årselever i 2020 vil på de givne forudsætninger have et uændret indtægtsgrundlag i 2020 i forhold til 2010.

Stort gymnasium i byer med uændret eller svag stigning i årselevtallet

For et stort gymnasium i byer med forventet uændret eller svag stigning i årselevtallet, der for nuværende har en aktivitet på 1150 årselever og uændret aktivitet i 2020, vil på de givne forudsætninger have en nedgang i taxameterindtægterne på DKK 2,1 mio., svarende til 2,5 % af indtægterne i 2010 eller DKK 0,21 mio. om året.

Stort gymnasium i udkantsdanmark med forventet faldende aktivitet

For et stort gymnasium i udkantsdanmark (uden for trekantsområdet og storbyerne), der for nuværende har en aktivitet på 1000 årselever og med et fald i aktiviteten frem til 2020 på 25 % til 750 årselever, vil på de givne forudsætninger have en nedgang i taxameterindtægterne på DKK 25,0 mio., svarende til 29 % af indtægterne i 2010 eller DKK 2,5 mio. om året.

Mellemstort gymnasium i udkantsdanmark medsvag faldende aktivitet

For et mellemstort gymnasium i udkantsdanmark, der for nuværende har en aktivitet på 600 årselever og med et forventet fald i aktiviteten frem til 2020 på 8 % til 550 årselever, vil på de givne forudsætninger have en nedgang i taxameterindtægterne på DKK 5,0 mio., svarende til 10 % af indtægterne i 2010 eller DKK 0,5 mio. om året.

Mindre gymnasium i udkantsdanmark med under 350 årselever.

For et mindre gymnasium i udkantsdanmark, der for nuværende har en aktivitet på 350 årselever og med et fald i aktiviteten frem til 2020 på 20 % til 280 årselever, vil på de givne forudsætninger have en nedgang i taxameterindtægterne på DKK 7,5 mio., svarende til 23 % af indtægterne i 2010 eller DKK 0,75 mio. om året.

Mindre gymnasium i udkantsdanmark med 400 årselever

For et mindre gymnasium i udkantsdanmark, der for nuværende har en aktivitet på 400 årselever og med et fald i aktiviteten frem til 2020 på 20 % til 320 årselever, vil på de givne forudsætninger have en nedgang i taxameterindtægterne på DKK 3,1 mio., svarende til 9 % af indtægterne i 2010 eller DKK 0,31 mio. om året.